

Jaarplan Rechtspraak 2005

Voorwoord

De tijden veranderen en de Rechtspraak met hen.

De samenleving eist meer accountability en transparantie. De Rechtspraak gaat hierop in door aan te geven welke doeleinden zij voor ogen heeft en door publiekelijk verantwoording af te leggen over de wijze waarop zij haar taken uitoefent. Zij ziet dat niet alleen als een dure plicht maar ook als een mogelijkheid om duidelijk te maken wat van de Rechtspraak verwacht mag worden.

Kwaliteit staat daarbij voorop. Kwaliteit in de zin van kundigheid en zorgvuldigheid maar ook in de vorm van tijdigheid.

En wie kwaliteit wil leveren moet zorgen die in huis te hebben. Dit betekent dat aandacht geschonken zal worden aan het voortdurend verbeteren van de onontbeerlijke infrastructuur en aan de scholing en bijscholing van alle medewerkers.

In dit Jaarplan wordt aangegeven welke resultaten de Rechtspraak in 2005 wil realiseren. Daarbij zal worden voortgebouwd op hetgeen in de afgelopen jaren in gang is gezet of al is bereikt. Dit alles moet ook worden gezien in het perspectief van de jaren na 2005, want ook dan zal er nog veel te doen blijven.

De ambities die uit het Jaarplan 2005 spreken zullen een zware wissel trekken op allen die binnen de Rechtspraak werkzaam zijn. De ervaring heeft gelukkig geleerd dat zij veel aankunnen en bereid zijn veel te geven.

A.H. van Delden

Inhoudsopgave

1	ALGEMEEN.....	4
1.1	INLEIDING	4
1.2	HOOFDPUNTEN RECHTSPRAAK 2005.....	4
1.3	PRODUCTIE EN DOORLOOPTIJDEN 2005	5
2	AGENDA VAN DE RECHTSPRAAK 2005-2008.....	7
2.1	DOELSTELLINGEN AGENDA.....	7
2.2	ORGANISATIE VAN VERNIEUWING.....	7
2.3	EVALUATIEPROGRAMMA.....	8
2.4	INTERNATIONAAL PERSPECTIEF	8
2.5	STRATEGISCHE VRAGEN	9
3	DOELSTELLINGEN RECHTSPRAAK 2005	10
3.1	ONAFHANKELIJKHEID, ONPARTIJDIGHEID EN INTEGRITEIT	10
3.2	DIFFERENTIATIE ZAAKSBEHANDELING EN NORMERING DOORLOOPTIJDEN	10
3.3	BEVORDEREN UNIFORME RECHTSTOEPASSING	11
3.4	SPECIALISATIE DOOR CONCENTRATIE.....	12
3.5	VERGROTEN TRANSPARANTIE.....	13
4	THEMAPROGRAMMA'S	14
4.1	RECHTSPRAAK	14
4.2	INFORMATIEMANAGEMENT	14
4.3	WERKPROCESSEN	15
4.4	WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK	16
5	VERBETERING BEDRIJFSVOERING.....	17
5.1	PROGRAMMA BEDRIJFSVOERING	17
5.2	PERONEELSBELEID	17
5.3	HUISVESTING & BEVEILIGING.....	18
5.4	RISICOBEHEERSING	19
6	SECTOREN	21
6.1	SECTOR STRAF	21
6.2	SECTOR CIVIEL	23
6.3	SECTOR KANTON.....	25
6.4	SECTOR BESTUUR.....	26
7	FINANCIËN VOOR DE RECHTSPRAAK 2005	29
	BIJLAGE 1 SCHEMA RESULTATEN 2005.....	32
	BIJLAGE 2 LIJST AFKORTINGEN EN VERKLARINGEN.....	35

1 Algemeen

1.1 Inleiding

De rechtspraak staat reeds lange tijd onder druk door de almaar stijgende instroom van zaken. Verhoging van de instroom was voorzien, maar niet in de mate waarin de stijging zich manifesteert. Voor de jaren 2003 en 2004 was de stijging per jaar ingeschat op 3%. De instroom bleek in 2003 echter spectaculair, met 11%, toegenomen en in 2004 met 15%. Dankzij grote inspanningen heeft de rechtspraak deze verhoging van de instroom in 2004 bijna geheel kunnen bijhouden. Voor 2005 is rechtspraakbreed eerder uitgegaan van een groei van 3%. Kijkend naar het verleden is dit niet reëel en moet uitgegaan worden van een aanzienlijk hogere instroom. De gerechten staan voor de uitdaging om ook deze hogere instroom bij te houden en daarnaast de bij enkele gerechten nog bestaande werkvoorraden weg te werken.

Doordat de Rechtspraak nauwelijks invloed kan uitoefenen op de verhoogde instroom van zaken, zijn de afgelopen tijd veel activiteiten gericht op het verhogen van de productie. Enerzijds door middel van efficiencyverhoging en anderzijds door het uitbreiden van het aantal rechters en gerechtsambtenaren. Bovendien is de basishouding van gerechtsbesturen, rechters en medewerkers gericht op het vermijden van grotere werkvoorraden. In dit verband is illustratief dat de Arbeidsinspectie in zijn 'Eindverslag Inspectieproject Rechterlijke Organisatie' opmerkt dat zowel werkgevers als werknemers het normaal vinden dat zij op vrije dagen overwerken en lange werkdagen hebben. Deze druk leidt op de korte termijn tot productiviteitsstijging maar op langere termijn raakt de Rechtspraak hierdoor uit balans. Steeds meer vragen de gerechten om oog te blijven houden voor de inhoudelijke kwaliteit van de rechtspraak. Zo was er door prioriteit te geven aan het afdoen van zaken de afgelopen periode minder tijd voor het volgen van opleidingen en het begeleiden van rechters in opleiding. Ook komen vanuit de gerechten signalen dat door de druk op de productie de verhouding tussen het enkelvoudig en meervoudig afdoen van zaken uit balans dreigt te raken. Hogere rechtscolleges uiten in toenemende mate zorg over de zorgvuldigheid en de noodzaak van correctie. Deze signalen noodzaken er toe dat de inhoudelijke kwaliteit duidelijker in het licht zal worden geplaatst, naast voortgaande aandacht voor efficiencyverhoging met name door middel van ict en door personele uitbreiding.

1.2 Hoofdpunten Rechtspraak 2005

Nieuwe strategische agenda

In 2004 is de nieuwe Agenda van de Rechtspraak 2005-2008 tot stand gekomen. Deze vormt de leidraad voor de komende jaren. Hiermee geeft de Rechtspraak prioriteit aan een aantal doelstellingen. Daarnaast is een aantal strategische vragen geformuleerd die de komende jaren beantwoord zullen moeten worden om voldoende in te kunnen spelen op maatschappelijke ontwikkelingen. Dit jaar is het eerste jaar van uitvoering van deze agenda.

Programma's leveren resultaten

In de jaren 2003 en 2004 zijn diverse thema- en sectorprogramma's binnen de Rechtspraak gestart (zie hierover met name paragraaf 2.2). In het jaar 2005 leveren de diverse programma's resultaten op. Deze resultaten zijn op verschillende plaatsen in dit jaarplan terug te vinden. Genoemd kan bijvoorbeeld worden de implementatie van de kwaliteitsstatuten bij de gerechten (zie paragraaf 4.1).

Belastingrechtspraak in twee feitelijke instanties

Per 1 januari 2005 is de belastingrechtspraak in twee feitelijke instanties ingevoerd. De kwaliteit van de rechtsbescherming in belastingzaken is daarmee toegenomen. Alle negentien rechtbanken behandelen de zaken die berusten op de van de lagere overheden afkomstige heffingen. De overige zaken, die van de Rijksbelastingen, worden verspreid over vijf rechtbanken, in elk ressort één, te weten Arnhem, Breda, Den Haag, Haarlem, Leeuwarden.

Invoering baten-lastenstelsel

Met ingang van 1 januari 2005 heeft de Rechtspraak een baten-lastenstelsel. Dit vergt een flinke omslag voor de organisatie. De invoering heeft niet alleen grote consequenties voor het werken binnen de Rechtspraak, maar ook voor het maken van afspraken met de Minister van Justitie. Zo wordt dit jaar voor het eerst gewerkt met kostprijzen voor een aantal productgroepen. Op deze manier kan de Rechtspraak steeds meer helder maken wat rechtspraak kost en wat de Rechtspraak voor haar budget levert.

1.3 Productie en doorlooptijden 2005

Productie

In de begroting voor 2005 van het Ministerie van Justitie zijn de in 2005 te realiseren productieaantallen opgenomen. Deze productieaantallen zijn de uitkomst van de begrotingsonderhandelingen van begin 2004 en de instroomprognoses van eind 2003. De hieruit voortvloeiende productieafspraken vormen de basis voor dit jaarplan. Door de gestegen gerealiseerde instroom in 2004 zijn deze productieafspraken 2005 op totalen lager dan de gerealiseerde instroom 2004. Voor de Raad is dit aanleiding bij voorjaarsnota 2005 aan de Minister voor te stellen de productieafspraken en het daarmee samenhangende budget voor 2005 te verhogen.

De productieafspraken zoals gemaakt met de Minister van Justitie in het kader van de begroting 2005 worden door de Raad voor de rechtspraak vertaald in bestuursafspraken voor 2005 met de individuele gerechten. Uitgangspunt daarbij is dat de gerechten gezamenlijk in totaal 1% meer gewogen productie leveren in 2005 ten opzichte van de bestuursafspraken 2004, waarvoor in totaal 2% meer budget beschikbaar wordt gesteld. Door het ambitieniveau voor de productie niet hoger te stellen dan die 1%, hebben de gerechten meer ruimte om te investeren in het versterken van de kwaliteit. Begin 2005 zijn de door de gerechten te produceren aantallen per productgroep vastgelegd in de definitieve bestuursafspraken 2005.

Het is mogelijk dat gerechten uiteindelijk meer zullen produceren dan de aantallen die in de bestuursafspraken zijn vastgelegd. Deze meerproductie wordt aan het einde van 2005 gefinancierd tegen 70% van de overeengekomen kostprijs. Een eventuele minderproductie wordt op dezelfde wijze verrekend met het gerecht.

Instream- en productieoverzicht

Hieronder volgt een overzicht van zowel de geïndexeerde instroom als de geïndexeerde uitstroom bij de Rechtspraak.

Instream Rechtspraak (geïndexeerd 2002=100), 2002-2004			
	2002	2003	2004
Sector kanton rechtbanken	100	119	143
Sector civiel rechtbanken	100	110	131
Sector bestuur rechtbanken (incl. vreemdelingenzaken)	100	81	76
Strafsector rechtbanken	100	108	109
Appèlcolleges (civiel en belasting hoven, CRvB, CBb)	100	98	106
Totaal Instream	100	111	128

Productie Rechtspraak (geïndexeerd 2002=100), 2002-2004			
	2002	2003	2004
Sector kanton rechtbanken	100	117	141
Sector civiel rechtbanken	100	109	113
Sector bestuur rechtbanken (incl. vreemdelingenzaken)	100	120	120
Strafsector rechtbanken	100	111	111
Appèlcolleges (civiel en belasting hoven, CRvB, CBb)	100	115	120
Totaal Productie	100	114	127

Doorlooptijden

Voor 2005 wordt rechtspraakbreed een hogere instroom verwacht dan eerder ingeschat. Om deze hogere instroom op te vangen en oude voorraden weg te werken is capaciteitsuitbreiding nodig. Door het wegwerken van de oude zaken zal de doorlooptijd van sommige zaken in 2005 nog enigermate stijgen¹. In 2004 was dit ook het geval.

Bij een aantal zaaksoorten, zoals belastingzaken in eerste aanleg, zal de doorlooptijd in 2005 aanzienlijk worden verkort. Ten aanzien van jeugdstrafzaken wordt er in 2005 naar gestreefd dat alle rechtbanken in ieder geval in 60% van de betreffende zaken binnen zes maanden na het eerste verhoor van politie vonnis wijzen. Het einddoel blijft dat de rechtbanken op termijn de Kalsbeeknorm² van 80% halen.

¹ De doorlooptijd van een product wordt bepaald op het moment van afdoening van een zaak. De ouderdom van een afgedane zaak bepaalt de doorlooptijd. Zaken die worden verwerkt vanuit een achterstandsvoorraad brengen dientengevolge een langere doorlooptijd met zich dan zaken die meteen worden behandeld. De consequentie hiervan is dat in 2005 de gemiddelde doorlooptijden niet substantieel kunnen teruglopen.

² Voor jeugdstrafzaken geldt de zogenoemde Kalsbeek-norm. Deze norm houdt in dat in 80% van de betreffende zaken binnen zes maanden na eerste verhoor door politie vonnis wordt gewezen.

2 Agenda van de Rechtspraak 2005-2008

2.1 Doelstellingen agenda

De nieuwe agenda is opgebouwd vanuit de missie van de Rechtspraak:

De Rechtspraak zorgt voor integere en tijdige beslechting van geschillen en berechting van strafbare feiten door onafhankelijke rechters.
De Rechtspraak draagt bij aan de instandhouding van de rechtsstaat en aan het vertrouwen van de burger in het recht.

De Rechtspraak geeft met deze missie aan dat zij zich bewust is van haar eigen positie en rol in het staatsbestel en dat zij een maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft voor dit bestel. De voor de komende jaren geformuleerde doelstellingen weerspiegelen dit bewustzijn zoals neergelegd in de missie:

- I) Institutionele borging onafhankelijkheid, onpartijdigheid en integriteit
- II) Differentiatie zaaksbehandeling met normering doorlooptijden
- III) Bevorderen rechtseenheid
- IV) Specialisatie door concentratie
- V) Vergroten transparantie

In het volgende hoofdstuk zal inzicht worden gegeven hoe aan deze doelstellingen in 2005 invulling wordt gegeven.

2.2 Organisatie van vernieuwing

De realisatie van de doelstellingen is vooral een taak van de gerechten zelf. In sommige gevallen verdient een gerechtsoverstijgende aanpak de voorkeur, bijvoorbeeld voor doelstellingen die landelijke uniformering beogen of omdat het weinig doelmatig is om op zesentwintig plaatsen een zelfde ontwikkeling te doorlopen. De Raad voor de rechtspraak speelt hierbij een coördinerende rol. Daarnaast zorgt de Raad voor randvoorwaardelijke voorzieningen.

Vernieuwingsgerichte activiteiten zijn ondergebracht in een aantal zogeheten themaprogramma's en sectorprogramma's.

De belangrijkste themaprogramma's zijn Werkprocessen, Informatiemanagement en RechtspraakQ (kwaliteit). Het programma Werkprocessen ondersteunt de gerechten bij het op uniforme wijze beschrijven en verbeteren van de werkprocessen die betrekking hebben op het rechtspreken. Het programma Informatiemanagement draagt zorg voor de verdere ontwikkeling van de informatiesystemen van de Rechtspraak. Werkprocessen en informatiemanagement hangen daarbij nauw samen, omdat het programma Werkprocessen mede bepaalt wat in de informatiesystemen moet worden opgenomen. Het programma RechtspraakQ ontwikkelt en begeleidt de invoering van het kwaliteitssysteem van de Rechtspraak.

Deze drie thema's of onderdelen daarvan, worden sectorspecifiek uitgewerkt in de sectorprogramma's³. In de sectorprogramma's worden de werkprocessen per sector verbeterd en geüniformeerd, worden de wensen ten aanzien van IT-ondersteuning geformuleerd, wordt de invoering van IT-toepassingen voorbereid en wordt sectoraal kwaliteitsbeleid geformuleerd. Daarnaast richten de sectorprogramma's zich op cruciale aspecten voor het functioneren van de sectoren. Bij het sectorprogramma Straf gaat het om het verbeteren van de afstemming met het openbaar ministerie (OM), bij het programma Civiel om de versterking van de regie van de rechter en bij het programma Bestuur om het gebruik van kennis. Ten slotte heeft ieder sectorprogramma eigen innovatieve projecten. Het project Geldvordering *online* van het civiele programma is hiervan een voorbeeld. In hoofdstuk 6 wordt verder op de sectorprogramma's ingegaan. Om de vernieuwing die met de sectorprogramma's is ingezet te bestendigen en te verbreden worden in 2005 stafbureaus ingericht ter ondersteuning van de landelijke overleggen van sectorvoorzitters.

2.3 Evaluatieprogramma

Een belangrijke nieuwe activiteit voor de Rechtspraak volgt uit de evaluatiebepalingen van de wetten Raad voor de rechtspraak en Organisatie en bestuur gerechten. Volgens deze bepalingen moet de Minister van Justitie binnen vijf jaar na inwerkingtreding van de wetten, voor 1 januari 2007, een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van de wetten in de praktijk naar de Staten-Generaal sturen. De Minister heeft hiervoor een evaluatieprogramma opgezet, met een onafhankelijke commissie onder leiding van de heer drs. W.J. Deetman⁴.

De Rechtspraak is via de Raad nauw betrokken bij de evaluatie en zal twee trajecten uit het evaluatieprogramma zelfstandig uitvoeren. Het gaat hierbij om het ontwikkelen van een beperkte set van kengetallen voor de Rechtspraak (zie ook hierna paragraaf 3.5) en de evaluatie van een aantal nieuwe instrumenten dat de afgelopen jaren binnen de Rechtspraak is ontwikkeld. Welke instrumenten worden geëvalueerd is nog niet vastgesteld. Gedacht wordt aan de sectorprogramma's, de meerjarige agenda's, de opbouw van een kwaliteitssysteem, de benchmarking en het landelijke MD-programma. Bij de uitvoering van het evaluatieprogramma zal voor diverse onderzoeken een beroep worden gedaan op de gerechten.

2.4 Internationaal perspectief

De Rechtspraak ziet ook het bijdragen aan internationale samenwerking op het gebied van de rechtspraak als een taak. Daarnaast wil de Rechtspraak de ontwikkeling van de rechtspraak in landen die nu nog een achterstand hebben in de modernisering van de Rechtspraak (in het bijzonder de toetreders tot de EU), helpen bevorderen. In dit verband nemen rechters en gerechtsambtenaren regelmatig deel aan activiteiten zoals seminars en trainingen in Oost-Europa en zijn zij ook anderszins actief betrokken bij de opbouw van een onafhankelijke rechterlijke organisatie. In 2004 is op initiatief van de Raad het European Network of Councils for the Judiciary (ENCJ) opgericht. De voorzitter van de Raad is

³ De programma's voor de sectoren straf en civiel van hoven en rechtbanken en het programma Bestuur van de rechtbanken. De sector kanton participeert in het sectorprogramma Civiel. Ten behoeve van de bedrijfsvoering is eveneens een programma ingericht.

⁴ De commissie evaluatie modernisering rechterlijke organisatie bestaat naast de voorzitter de heer drs. W.J. Deetman (burgemeester Den Haag), uit de leden de heer mr. J.W. van den Berge (raadsheer Hoge Raad der Nederlanden) en de heer prof. dr. M. Herweijer (hoogleraar bestuurskunde Universiteit Groningen) en de adviserende leden de heer drs. H. Andersson (Andersson Elffers Felix) en de heer ir. drs. H.N.J. Smits (Arthur D. Little).

benoemd tot secretaris-generaal. In 2005 ontwikkelen enkele werkgroepen van het netwerk activiteiten met betrekking tot een internationale vergelijking op het terrein van missie en visie, de beoordeling van rechters en case-management-systemen.

In 2005 wordt onder auspiciën van de EU een samenwerkingsproject opgezet met Turkije, ten behoeve van oprichting van gerechtshoven aldaar. Dit project wordt samen met Zweden uitgevoerd. Een beoogd neveneffect is om, waar mogelijk, Nederlandse medewerkers die binnen de Rechtspraak werkzaam zijn, te laten kennismaken met de Turkse (rechts)cultuur. Dit laatste draagt bij aan de wijze waarop de Rechtspraak haar rol in de heterogene Nederlandse samenleving vervult.

De Raad heeft in 2004 het initiatief genomen tot de oprichting van een internationale rechtersopleiding. Daartoe is een samenwerkingsverband aangegaan met de Hague Academic Coalition. Het is de bedoeling om in 2005 tweemaal een pilotcursus voor groepen buitenlandse rechters te organiseren over de toepassing van relevante onderdelen van het internationale recht in de nationale rechtspraktijk.

2.5 Strategische vragen

In de Agenda van de Rechtspraak 2005-2008 zijn vier strategische vragen geformuleerd:

- A Welk besturingsconcept past het beste bij de organisatie van de Rechtspraak in termen van effectiviteit?
- B Wat is de ideale schaalgrootte van de gerechten in Nederland en moet de huidige organisatie daarop worden aangepast?
- C Moeten de toezichthoudende en de non-judiciële taken bij de Rechtspraak blijven?
- D Kan de betrokkenheid van de burgers bij de rechtspraak worden vergroot?

De eerste twee vragen zullen gecombineerd in discussie worden gebracht. Uitgangspunt voor de discussie zijn de macro-inrichting van de Rechtspraak (Minister van Justitie en Raad voor de rechtspraak in hun onderlinge verhouding) en integraal management van de gerechten. De vragen richten zich op de omvang en inrichting van de gerechten en het samenspel van Raad, gerechten en sectoren. Belangrijke vraag daarbij is wat per gerecht en wat gemeenschappelijk wordt georganiseerd. Bij vraag B gaat het overigens niet alleen om de schaalgrootte, maar ook om de geografische spreiding van de gerechten. Daarbij geldt dat het aantal gerechten niet samen hoeft te vallen met het aantal plaatsen waar recht wordt gesproken.

Het standpunt van de Rechtspraak zal door de Raad aan de orde worden gesteld bij de Minister van Justitie, mede in het kader van de evaluatie van de wetten Raad voor de rechtspraak en Organisatie en bestuur gerechten (zie paragraaf 2.3).

In de loop van 2005 zal de aanpak voor de vragen C en D worden bepaald. Met betrekking tot de toezichthoudende en non-judiciële taken wordt voor het opstarten van de discussie een rapport van het WODC afgewacht.

3 Doelstellingen Rechtspraak 2005

In dit hoofdstuk worden de doelstellingen uit de nieuwe agenda besproken, met in het bijzonder aandacht voor de te bereiken (tussen)resultaten in 2005. Met de uitvoering van de agenda kan deels een vliegende start gemaakt worden, omdat deze voortbouwt op wat in de afgelopen jaren in gang is gezet. Dit laat onverlet dat - naast het uitvoeren van concrete activiteiten - in 2005 het ontwikkelen van een samenhangende aanpak van de doelstellingen de nodige aandacht zal moeten krijgen. In het navolgende wordt op de concrete activiteiten ingegaan.

3.1 Onafhankelijkheid, onpartijdigheid en integriteit

Gezien de positie van de rechtspraak in ons staatsbestel en de taak van de rechter als onafhankelijke geschillenbeslechter, moet juist de rechtspraak op het gebied van de onafhankelijkheid, onpartijdigheid en integriteit voldoen aan de hoogste eisen. In de afgelopen jaren is er op dit gebied dan ook al het een en ander gebeurd.

Bij de uitwerking van deze doelstelling zal worden aangesloten bij het model gerechtsstatuut (zie paragraaf 4.1) dat onder meer aandacht vraagt voor: bevordering integriteit, inzet van rechters- en raadsheren-plaatsvervangers, nevenfuncties en gehonoreerde wrakingen.

In 2005 wordt prioriteit gegeven aan het in de praktijk brengen van de Leidraad onpartijdigheid. De Leidraad krijgt bijvoorbeeld nadrukkelijk een plaats in opleidingen en er worden workshops ethische dilemma's in de gerechten georganiseerd rond dit thema. Daarnaast geven enkele gerechten uitwerking aan de Leidraad door middel van de instelling of nadere invulling van de rol van een (vertrouwens)commissie, vergelijkbaar met de commissie Ethiek bij de rechtbank Groningen. Een dergelijke commissie kan op verzoek van een rechter die het betreft, adviseren of deze een zaak kan behandelen met het oog op een mogelijke schijn van partijdigheid. Daarnaast organiseren gerechten studiemiddagen om bijvoorbeeld aan de hand van casussen elkaar scherp te houden aangaande deze voor de Rechtspraak cruciale kenmerken. Een aantal gerechten houdt een registratie bij van het aantal verschoningen en wrakingsverzoeken. In het verlengde van de Leidraad formuleren enkele gerechten beleid aangaande de inzet van honorair rechters- en raadsheren-plaatsvervangers: in welke gevallen en in welke mate gerechten plaatsvervangers kunnen inzetten.

Er is sinds een aantal jaren een nevenfunctieregister op www.rechtspraak.nl, zodat de rechtzoekende kan zien wat de nevenfuncties van de (behandelend) rechters zijn. In 2005 verbeteren de gerechten dat register in termen van actualiteit en volledigheid. Een voorstel tot wijziging van de wet Rechtspositie rechterlijk ambtenaren is bij de Tweede Kamer ingediend. De strekking hiervan is aanscherping van de wettelijke regeling van registratie van nevenfuncties en de daarmee samenhangende publicatieverplichtingen. Naar verwachting zal deze wijziging in de loop van 2005 van kracht worden. De Raad zal onder andere in de bestuurlijke overleggen met de gerechten de nodige aandacht besteden aan de uitvoering van deze wettelijke regeling.

3.2 Differentiatie zaaksbehandeling en normering doorlooptijden

In de Agenda van de Rechtspraak is de ambitie neergelegd om de behandeling van een zaak meer af te stemmen op de specifieke kenmerken van die zaak. Daarnaast is de ambitie om de doorlooptijd terug te brengen tot de noodzakelijke duur van een zaak. Dit hangt nauw samen met de specifieke kenmerken van die zaak. Kort samengevat gaat het om het bieden van maatwerk, waarbij zaken die meer aandacht vergen ook meer aandacht krijgen en zaken die snel kunnen ook snel worden afgehandeld.

De activiteiten die reeds plaatsvinden in de sectorprogramma's dragen bij aan de verwezenlijking van deze doelstelling, waarbij de verschillende sectoren ieder een eigen uitwerking van dit onderwerp kennen. Als voorbeelden kunnen genoemd worden: de beschrijving en uniformering van werkprocessen. Een goed voorbeeld hiervan is verder het project Geldvordering *online* van het sectorprogramma Civiel. In dit project wordt het online indienen van geldvorderingen bij wijze van dienstverlening aan de justitiabelen gerealiseerd. Ook wordt de digitale aanlevering en de geautomatiseerde verwerking van zaken verder ontwikkeld.

De ontwikkeling van een normatief stelsel van doorlooptijden is een taak van de landelijke overleggen van sectorvoorzitters, bijvoorbeeld via de sectorprogramma's. In 2005 wil de Rechtspraak zover zijn dat er eenduidigheid bestaat ten aanzien van definities over de volle breedte en dat de informatie over de actuele situatie betrouwbaar is. Op basis daarvan wil de Raad vanaf 2006 bestuursafspraken met de gerechten maken.

Om tot afspraken te kunnen komen is het essentieel dat de gegevens over doorlooptijden en werkvoorraden volledig en betrouwbaar zijn. Hiertoe is het project Meting doorlooptijden en werkvoorraden opgezet, dat ervoor zorgt dat de geconstateerde problemen met de gegevens in de eerste helft van 2005 worden opgelost. De betrouwbaarheid zal op basis van de eerste viermaandsrapportage worden getoetst. Dit moet ertoe leiden dat de informatie over doorlooptijden vanaf 1 september 2005 betrouwbaar is.

Met de introductie van NIAS bij de hoven zullen in 2005 de doorlooptijden van strafzaken bij de gerechtshoven inzichtelijk worden gemaakt.

Zoals gezegd, de Rechtspraak streeft er naar de burger die vorm van geschilbeslechting te bieden die het beste past bij zijn geschil. In dit verband wordt vanaf 1 april 2005 voor alle gerechten gefaseerd een doorverwijzingsvoorziening naar mediation ingevoerd. Gestart wordt met de gerechten waar nu projecten met doorverwijzen plaatsvinden. Dit zijn het gerechtshof Arnhem en de rechtbanken Amsterdam, Arnhem, Assen, Utrecht en Zwolle. Daarnaast zullen de rechtbanken Alkmaar en Haarlem in de eerste helft van 2005 en vier nader te bepalen gerechten in de tweede helft van 2005 deze voorziening realiseren. Het streven is erop gericht om op 1 april 2007 bij alle gerechten een doorverwijzingsvoorziening te hebben gerealiseerd.

3.3 Bevorderen uniforme rechtstoepassing

Het systeem van hoger beroep en cassatie vormt de basis voor de rechtsontwikkeling en de rechtseenheid binnen de rechtspraak. Dit systeem is echter niet in alle gevallen afdoende. Zo staat niet tegen elke rechterlijke uitspraak hoger beroep en/of cassatie open en ook indien dat wel het geval is lenen sommige kwesties zich niet voor toetsing in cassatie. Van het eerste is de rechtspraak van de kantonrechter in ontbindingszaken een bekend voorbeeld. Bij kwesties die zich niet lenen voor toetsing in cassatie kan worden gedacht aan de strafmaat in strafzaken. Verder zijn er tal van procedureregels die zich voor uniformering lenen. De Raad voor de rechtspraak heeft de wettelijke taak om – binnen deze kaders – de uniforme rechtstoepassing te bevorderen. In de Agenda van de Rechtspraak zijn voor de jaren 2005-2008 de ambities van de Rechtspraak als geheel neergelegd. De nadruk wordt gelegd op het bevorderen van een hoge mate van (formele) uniformiteit waar het gaat om procedureregels en het ontwikkelen van handleidingen - checklists - ten aanzien van meer inhoudelijke onderdelen van het rechterlijk oordeel. Daarnaast worden bestaande voorzieningen, zoals jurisprudentieoverleg, opleidingen en het gebruik van juridische databanken waar nodig verder verbeterd of uitgebouwd (zoals bijvoorbeeld het in 2005 op te richten Landelijk Jurisprudentiecentrum).

Binnen de sectoren zijn al belangrijke stappen gezet waar het gaat om de uniformering van procedureregels. Een goed voorbeeld hiervan is het project Regie in het sectorprogramma Civiel, waarin drie landelijke handleidingen worden ontwikkeld, ter zake van de deskundigenbenoeming, de

comparitie na antwoord en de bewijslevering (zie paragraaf 6.2.2). Inmiddels wordt gewerkt aan een landelijk procesreglement met betrekking tot familiezaken waarbij kinderen zijn betrokken. In 2005 wordt het reglement voltooid. Tot slot kan gewezen worden op de landelijke Procesregeling bestuursrecht en de Procesregeling vreemdelingenkamers voor de bestuurssectoren, evenals op een gemeenschappelijk aanhoudingenprotocol voor de strafsectoren.

De landelijke overleggen van sectorvoorzitters nemen het initiatief tot het ontwikkelen van de handleidingen ter bevordering van de materiële uniforme rechtstoepassing. Daarbij zal het in eerste instantie gaan om zaken van eenvoudige en relatief eenvormige aard die zich in groten getale voordoen.

Een goed voorbeeld van samenwerking onder meer ter bevordering van de uniforme rechtstoepassing tussen verschillende sectoren is de coördinatie die door de civiele en kantonsectoren heeft plaatsgevonden met betrekking tot aandelenleasezaken. In de tweede helft van 2004 zijn hiervoor ressortswerkgroepen gevormd. Deze werkgroepen zijn ingesteld onder meer om meer eenduidigheid te verkrijgen in de behandeling van deze zaken. Hiertoe hebben zij per ressort een lijst van aandachtspunten opgesteld die gebruikt kan worden als hulpmateriaal bij de behandeling van zaken. Daarnaast is per ressort een coördinator benoemd die, waar mogelijk, zorgt voor een clustering van zaken en tracht te bevorderen dat zaken die zich lenen voor versneld beroep of cassatie bij de Hoge Raad met voorrang behandeld worden.

3.4 Specialisatie door concentratie

De hoofdregel bij de verdeling van zaken over de gerechten is dat zaken door alle rechtbanken en, in vervolg daarop, alle hoven worden behandeld naar gelang de gewone regels van absolute en relatieve competentie. Indien de behandeling van zaken bijzondere deskundigheid vereist en het aantal zaken beperkt is, kan via concentratie hogere kwaliteit en grotere doelmatigheid bereikt worden. Deze voordelen dienen, naar het oordeel van betrokkenen, op te wegen tegen de kosten in termen van bereikbaarheid en overzichtelijkheid. Bij bijzondere deskundigheid zal het veelal gaan om de vereiste juridische kennis en ervaring van rechters en gerechtsambtenaren. Gedacht kan echter ook worden aan zaken die op het eerste gezicht niet veel deskundigheid vereisen, maar in een gerecht zo weinig voorkomen dat het bijhouden van het vakterrein – en daarmee van voldoende actuele kennis van zaken – veel meer belastend is dan bij andere zaken. Concentratie van rechtbankzaken dient als regel plaats te vinden binnen de ressorten. De gerechten zullen ressortsgewijs inventariseren op welke gebieden concentratie wenselijk is en op welke wijze hieraan invulling gegeven kan worden. Waar nodig en mogelijk wordt, op basis van de geformuleerde uitgangspunten, eind 2005 een begin gemaakt met een herverdeling van zaken.

Het komt regelmatig voor dat de wetgever in wetsvoorstellen voorstelt tot concentratie van bepaalde soorten rechtspraak. De Raad voor de rechtspraak heeft om die reden een toetsingskader ontwikkeld aan de hand waarvan over deze voorstellen wordt geadviseerd.

De ontwikkelingen bij het OM (Het OM Verandert) leiden aldaar onder meer tot specialisatie, bijvoorbeeld op het gebied van financieel-economische criminaliteit en van milieucriminaliteit. De Rechtspraak zal in 2005 binnen de bovengeschetste eigen kaders bezien of het nuttig is tot gespecialiseerde behandeling van dergelijke zaken over te gaan. Ook anderszins is de Rechtspraak geïnteresseerd in de ontwikkelingen bij het OM en heeft zij er belang bij tijdig inzicht te krijgen in de consequenties voor de eigen organisatie, met name voor de kwaliteit van het primair proces. De Raad voor de rechtspraak heeft hiertoe een adviescommissie ingesteld met vertegenwoordigers vanuit de gerechten. De Raad is over de OM-ontwikkelingen in gesprek met het College van procureurs-generaal

en zal op basis van adviezen van de commissie spreken over de belangen van en consequenties voor de Rechtspraak.

3.5 Vergroten transparantie

De laatstgenoemde doelstelling in de nieuwe agenda is het vergroten van transparantie. Hiertoe onderneemt de Rechtspraak een aantal nieuwe initiatieven.

Ten eerste zal in 2005 de uitvoering starten van een visitatie bij alle gerechten door een commissie bestaande uit buitenstaanders en leden afkomstig uit de eigen organisatie. Dit zal in de loop van 2006 resulteren in een rapport, met name over kwaliteitsaspecten van de Rechtspraak (zie ook paragraaf 4.1).

Voorts zal de Rechtspraak in 2005 een (beperkte) set van kengetallen en prestatie-indicatoren benoemen, die het functioneren van de Rechtspraak als geheel en van de afzonderlijke gerechten in de kern beschrijven. Het hiervoor ingerichte project Kengetallen is tevens een onderdeel van het eerdergenoemde evaluatieprogramma. In verband met het belang dat wordt gehecht aan de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van de onderliggende informatie van de kengetallen, heeft het project een nauwe verbinding met het programma *infoRM* (zie paragraaf 5.1). Eind 2005 zal een set kengetallen en de bijbehorende methodiek vastgesteld worden. Naast de Raad en de gerechtsbesturen zijn de Ministeries van Justitie en van Financiën en andere partners van de Rechtspraak belanghebbenden bij dit project.

Verder start in 2005 de uitvoering van het meerjarenprogramma Publieksvoorlichting. Behalve bij aandacht voor de burgers die direct te maken krijgen met rechtspraak (de procesdeelnemer), komt de prioriteit te liggen bij de lerende burger (jeugd). Doel is de kennis over rechtspraak bij toekomstige generaties te verhogen. De gerechten zullen, zoals ook thans al geschiedt, groepen scholieren en andere belangstellenden ontvangen voor en begeleiden bij het bijwonen van zittingen. Mede met het oog hierop wordt voorlichtingsmateriaal ontwikkeld, zoals brochures, voorlichtingsfilms en een lespakket. Daarnaast kan de website Rechtspraak.nl efficiënt en doelmatig benut worden als instrument in de publieksvoorlichting. Hierbij zal met name in voorlichtende zin aandacht worden geschonken aan de wijze waarop toegang kan worden verkregen tot de kantonrechtspraak bij veelvoorkomende relatief eenvoudige civielrechtelijke problemen. Onder andere uit een recent rapport van de Raad voor de Maatschappelijke Ontwikkeling is de behoefte gebleken aan kennis bij de burgers over de wijze waarop men toegang kan verkrijgen tot deze sector van de Rechtspraak.

Ten slotte zal in 2005 de registratie van klachten worden verbeterd. Er wordt een programma voor digitale klachtenregistratie voor de gerechten ontwikkeld, dat in de loop van 2005 in gebruik zal worden genomen. Verder kan door het nieuwe programma via Intro, beter dan nu het geval is, tot uitwisseling van gegevens en informatie tussen de verschillende klachtbehandelaars met betrekking tot de ingekomen klachten en de behandeling daarvan worden gekomen. De verbeteringen die naar aanleiding van de ingediende klachten ontstaan, worden in kaart gebracht en gepubliceerd.

4 Themaprogramma's

4.1 RechtspraakQ

Het programma RechtspraakQ heeft tot doel dat alle gerechten een gemeenschappelijk en overkoepelend kwaliteitssysteem hanteren bij hun streven naar kwaliteitsverbetering. Het programma ondersteunt de gerechten daarbij. Kern van het kwaliteitssysteem RechtspraakQ is dat gerechten aan de hand van het gerechtstatuut en de sectorstatuten systematisch werken aan hun kwaliteit. Deze statuten zijn gestructureerde opsommingen van onderwerpen, op welk gebied de gerechten moeten voldoen aan kwaliteitseisen. De specifieke invulling van deze eisen geschiedt door de gerechten zelf, al dan niet in onderlinge afspraak. Zowel onderwerpen met betrekking tot het rechterlijk functioneren als aspecten van bedrijfsvoering zijn in de statuten opgenomen. Als voorbeelden van de gehanteerde thema's kunnen worden genoemd: onpartijdigheid en integriteit, deskundigheid, bejegening, transparantie, rechtseenheid en snelheid en tijdigheid.

In 2004 zijn het model gerechtstatuut en de model sectorstatuten ontwikkeld en vastgesteld. Dit jaar starten de gerechten met de implementatie. Hierbij zullen zowel Prisma als de sectorprogramma's en het bureau van de Raad voor de rechtspraak een rol spelen. Zo wordt een databank ontworpen met zogenoemd 'voorbeeldbeleid'. Dit voorbeeldbeleid wordt met behulp van de sectorprogramma's verzameld. Een deel van de onderwerpen uit de statuten wordt eveneens landelijk opgepakt, bijvoorbeeld het onderwerp onafhankelijkheid en integriteit in het kader van de uitwerking van de Agenda van de Rechtspraak (zie paragraaf 3.1).

Onderdeel van alle statuten vormt het meetsysteem van het rechterlijk functioneren. Met dit systeem kan het gerechtbestuur de kwaliteit van het rechterlijk functioneren in zijn gerecht meten en verbeteren. Bovendien wordt het gerechtbestuur in staat gesteld om op basis van de metingen de kwaliteit aantoonbaar en dus bespreekbaar te maken. Zo kan bijvoorbeeld door een klantwaarderingsonderzoek worden gemeten of burgers en/of professionals vinden dat ze goed zijn bejegend door de rechter. Het meetsysteem levert op deze manier een bijdrage aan de goede verhouding tussen het belang van kwaliteit en de nadruk op kwantiteit bij besturing en financiering. Dit jaar wordt het meetsysteem in diverse gerechten ingevoerd. Tegelijkertijd start er een project bij het gerechtshof 's-Hertogenbosch waarin het meetsysteem wordt aangepast aan de situatie in de hoven. Dit project zal in 2006 zijn afgerond.

In 2004 is een start gemaakt met de inrichting van een visitatiesysteem voor de gerechten, de laatste schakel in de kwaliteitscyclus. Enkele thema's uit het kwaliteitsstatuut zijn onderwerp van visitatie. Met de rapportage over de visitatie wordt aan de samenleving verantwoording afgelegd over de kwaliteit van de rechtspleging. In het rapport wordt de stand van die kwaliteit beschreven. Een ander doel van de visitatie is meer intern gericht, namelijk het signaleren van verbeter- en aandachtspunten aan de gerechten ter bevordering van de kwaliteit. Eind 2005 zal de eerste visitatie plaatsvinden.

4.2 Informatiemanagement

In de loop van 2004 hebben de sectorprogramma's de door hen gewenste verbeteringen op ict-terrein aangegeven. Het gaat daarbij om ict-ondersteuning van verschillende aspecten. Zo kan gedacht worden aan de inrichting van werkprocessen, de afstemming tussen betrokken partijen, verbetering van de logistiek door overgang van papier naar digitaal en het creëren van nieuwe vormen van toegang tot de

rechtspraak, zoals telehoren en internet. Met deze activiteiten verbetert de productiviteit, doorlooptijd en kwaliteit van de rechtspraak.

De Raad voor de rechtspraak is verantwoordelijk voor de ontwikkeling en installatie van systemen. De Raad ondersteunt daarmee de sectorprogramma's, die zorgen voor het specificeren, testen en invoeren van de nieuwe systemen.

Dit jaar wordt wederom geïnvesteerd in vernieuwing. In 2004 is de voorbereiding van de vervanging van bestaande systemen voor het civiele en bestuursrecht gestart onder de nieuwe ict-architectuur (project ReIS). In 2005 wordt een eerste versie ontwikkeld voor de civiele sectoren van de hoven. De Raad en de sectorprogramma's werken samen aan het definiëren van nieuwe mogelijkheden, opdat zaken meer en meer digitaal geadministreerd en verwerkt worden. Op basis hiervan zal gestart worden met ontwerp en realisatie van de volgende generatie van deze systemen. Deze kunnen mogelijk in 2007 ingevoerd worden (ReIS 2).

Dit jaar wordt, in samenwerking met het OM, het eerste deel van het nieuwe strafrechtstelsel ingevoerd (GPS).

Naast het voorgaande verzorgt de Raad een aantal sectoroverstijgende ict-voorzieningen. Zo worden door Bistro registers (in 2005 bijvoorbeeld het register publicaties inzake insolventies) op intranet en/of Rechtspraak.nl geplaatst zodat deze intern en/of extern geraadpleegd kunnen worden. Het managementinformatiesysteem Stuurhut, dat in 2004 in eerste versie is geïnstalleerd bij de rechtbanken, wordt gecompleteerd met gegevens en geautomatiseerde laadprocedures voor rechtbanken en hoven. Dit gebeurt in het kader van het programma *infoRM* (zie paragraaf 5.1). Het tekstverwerkingssysteem (Office 97) zal eind 2005 of begin 2006 worden vervangen door een recente versie met nieuwe mogelijkheden voor samenwerken en gebruik van teksten. Daarnaast wordt verder geïnvesteerd in de technische infrastructuur en de ict-beheerorganisatie ICTRO. Beide vormen de basis voor het gebruik van de bestaande en nieuwe systemen.

De ontwikkelingen bij de Rechtspraak en het OM geven aanleiding tot het concentreren van de ict-infrastructuur in een gezamenlijk landelijk rekencentrum (LRC). De oprichting van het LRC biedt mogelijkheden om strategische ict-doelstellingen te verwezenlijken. Gedurende 2005 worden zoveel mogelijk voorbereidingen getroffen voor de realisatie van het LRC en mede in verband hiermee zal de ICTRO reorganiseren. Deze reorganisatie gaat gepaard met een afslanking van de personele bezetting.

4.3 Werkprocessen

Het themaprogramma Werkprocessen kent een gezamenlijk (landelijk) en een sectoraal deel. Het gezamenlijk deel ontwikkelt algemene kaders die zorgen dat in alle sectoren een landelijk uniforme aanpak wordt ontwikkeld. Dit doet recht aan de eenheid van de rechtspraak en binnen een gerecht. In het sectorale deel worden - onder leiding van de sectorprogramma's - landelijke referentiemodellen ontwikkeld. Deze modellen beogen te komen tot verbetering van de formele uniforme rechtstoepassing, het verkorten van doorlooptijden en het vergroten van de doelmatigheid van de rechtspraak. In de sectoren straf, civiel (handel en familie), kanton en bestuur zijn in 2004 reeds resultaten geboekt wat betreft een landelijk uniforme beschrijving van werkprocessen. Binnen de sector straf worden in 2005 de ontwikkelde uniforme werkprocessen geïmplementeerd in het kader van de invoering van het nieuwe informatiesysteem GPS, voor wat betreft de zogenoemde loopzaken⁵.

⁵ Dit zijn - in hoofdlijnen - zaken die door de politierechter worden behandeld en waarbij geen voorlopige hechtenis is toegepast.

In 2005 wordt verder gewerkt aan het ontwikkelen van referentiemodellen. Daarnaast wordt prioriteit gegeven aan het stroomlijnen van specifieke processen. Voorbeelden hiervan zijn de werkprocessen op het gebied van echtscheiding en de onroerende-zaakbelasting.

4.4 Wetenschappelijk onderzoek

De Raad voor de rechtspraak kent sinds 2003 een onderzoeksprogramma. Dit wetenschappelijk onderzoek staat ten dienste van de uitvoering van de wettelijke taken van de Raad en van de strategieontwikkeling van de Rechtspraak. De nieuwe agenda vormt de leidraad voor de ontwikkeling van het onderzoeksprogramma. In het voorjaar van 2005 wordt een nieuw programma vastgesteld, dat voortbouwt op de hoofdlijnen van het onderzoeksprogramma 2003-2005. Een belangrijke plaats daarin heeft een door de Raad verleende bijzondere onderzoeksopdracht die zich richt op de economische en maatschappelijke effecten van de rechtspraak.

Enkele onderzoeken die in 2004 van start zijn gegaan, leiden in 2005 tot publicaties. Te denken valt aan:

- a. het onderzoek naar de resultaten van het versnellingsbeleid in de civiele procedure (wat zijn de gevolgen van beleidsinterventies op doorlooptijden);
- b. de betekenis van de Databank Consistente Straftoemeting en de Oriëntatiepunten als bijdrage aan de rechtseenheid in straftoemeting;
- c. het onderzoek naar het oordeel van de bevolking over de rechterlijke straftoemeting;
- d. de bijdrage van mediation in beklagzaken⁶ waarbij met name bezien wordt in welke mate een andere aanpak dan de strafrechtelijke zinvol kan zijn;
- e. onderzoek naar de elders opgedane ervaringen met een beleid om personen uit een aantal specifieke allochtone groepen (zie paragraaf 5.2.2) toegang te laten krijgen tot de rechterlijke macht.

In het periodiek Rechtstreeks worden de resultaten van wetenschappelijk onderzoek en beleidsrelevante bijdragen aan de ontwikkeling van de rechtspraak gepresenteerd. Evenals vorig jaar zijn voor 2005 vier nummers gepland. In de tweede helft van dit jaar zal een evaluatie van het periodiek plaatsvinden.

⁶ Dit zijn artikel 12 Sv-zaken: zaken waarbij iemand bezwaar maakt tegen een beslissing van het OM om in een specifieke zaak van vervolging af te zien.

5 Verbetering bedrijfsvoering

Randvoorwaarde voor de verbetering van het primair proces is verbetering van de bedrijfsvoering. Ter verbetering van de kwaliteit van de bedrijfsvoering en afstemming van de diverse projecten binnen de 'sector' bedrijfsvoering is een programma Bedrijfsvoering ingericht. Naast dit programma worden in 2005 op afzonderlijke terreinen nog resultaten geboekt.

5.1 Programma Bedrijfsvoering

Bij aanvang van 2005 is een start gemaakt met het programma Bedrijfsvoering. Voor de totstandkoming van dit programma is gekeken naar de knelpunten en risicogebieden op het terrein van de bedrijfsvoering. Onder meer is geconcludeerd dat optimaal gebruik gemaakt moet worden van ict binnen de Rechtspraak, dat bovenlokale samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering verbeterd moet zijn en dat ontwikkelde instrumenten voor het voeren van personeelsbeleid gebruikt moeten worden.

In de kern is het programma een overkoepeling van een aantal bestaande en nieuwe projecten. Zo zijn P-direkt en Kengetallen bestaande projecten die opgenomen zijn in het programma Bedrijfsvoering. Daarnaast start het programma bijvoorbeeld met een project ten behoeve van de systematische implementatie van personeelsbeleid en maakt het nieuwe programma *infoRM* onderdeel uit van het programma Bedrijfsvoering. Het programma *infoRM* heeft als doel de informatievoorziening binnen de Rechtspraak op adequate wijze te organiseren, rekening houdend met ontwikkelingen binnen de Rechtspraak.

Het programma Bedrijfsvoering beoogt ten aanzien van deze en andere projecten goede sturing op onder meer het overzicht van en relaties tussen projecten en de prioritering. De mate van sturing door directeuren bedrijfsvoering is afhankelijk van het thema en de stand van zaken van de ontwikkeling.

5.2 Personeelsbeleid

5.2.1 Ontwikkeling toekomstgericht personeelsbeleid

De Raad zal in samenspraak met de gerechten de consequenties van (toekomstige) ontwikkelingen in de maatschappij voor het landelijk personeelsbeleid in beeld brengen. Zo zal de Rechtspraak de implicaties bezien van ontwikkelingen zoals de vergrijzing, de feminisering (van de Rechtspraak) en de meer heterogene samenstelling van de samenleving. Begin 2005 zal duidelijk zijn aan welke zaken op het gebied van personeelsbeleid prioriteit moet worden gegeven en zal de Raad het initiatief nemen om samen met de gerechten de eventuele noodzakelijke acties in gang te zetten, naast de reeds lopende activiteiten.

Randvoorwaarde voor goed werkgeverschap door de Rechtspraak is gebruik van de in de afgelopen periode ontwikkelde instrumenten, zoals competentie management, loopbaanbeleid en mogelijkheden om de loopbaan van medewerkers beter te laten aansluiten op hun privé-situatie. Vanuit het project P-instrumentarium binnen het programma Bedrijfsvoering wordt dit gebruik nadrukkelijk gestimuleerd en wordt gekeken naar best practices in de gerechten.

5.2.2 Werving, selectie en opleidingen

Naast reguliere activiteiten, zoals de opleiding van nieuwe rechters en de ontwikkeling van de bestuurlijke kwaliteiten (het landelijke MD-programma), zal dit jaar worden ingespeeld op recente

(maatschappelijke) ontwikkelingen en staat invoering van beleid en instrumenten in de gerechten centraal.

Zo wil de Rechtspraak – constaterend dat de samenleving meer heterogeen is samengesteld – Nederlandse allochtone juristen als potentiële rechter effectiever bereiken. Op basis van landelijk onderzoek onder een aantal specifieke allochtone groepen wordt bepaald of en hoe dit gerealiseerd kan worden. Dit onderzoek zal medio 2005 worden afgerond (zie paragraaf 4.4).

Op het gebied van loopbaanbeleid en opleidingen worden dit jaar de persoonlijke ontwikkelplannen steeds meer gemeengoed in de gerechten. Daarnaast wordt steeds meer de nadruk gelegd op horizontale (intersectorale) mobiliteit voor gerechtsambtenaren, waarbij een enkel gerecht al concrete resultaten in percentages nastreeft.

Voor de interne doorstroom vanuit de juridisch medewerkers naar het rechterschap verzamelt de Raad in overleg met de gerechten best practices en stelt deze landelijk beschikbaar. Het is de bedoeling om op deze wijze te komen tot meer eenheid en duidelijkheid in de procedure van de interne doorstroom bij gerechten.

In 2005 krijgt het veranderingsproces van het Studiecentrum Rechtspleging (SSR) zijn beslag. SSR spitst zich hierbij toe op zijn kerntaak: opleiden voor het primair proces van de rechterlijke organisatie. Inmiddels is deze wijziging doorgevoerd in de opleidingsgidsen 2005. Hoofdhema van de verandering is de kanteling van aanbod- naar vraaggestuurd werken opdat rechters en gerechtsambtenaren optimaal worden opgeleid. De reorganisatie moet leiden tot een meer resultaat- en klantgerichte opleidingsinstelling voor de rechterlijke organisatie.

De landelijke invoering van de studie HBO-rechten zorgt voor verandering op het gebied van onderwijs. De door SSR geboden Leergang gerechtssecretaris moet bezien worden in het licht van deze veranderingen. Een hiertoe ingestelde projectgroep adviseerde in 2004 de Raad deze Leergang te vervangen door een functiegerichte, kortdurende module die HBO-uitstromers kunnen volgen om hen gereed te maken voor een functie in de juridische ondersteuning. De discussie over afschaffen van de Leergang gerechtssecretaris zal in 2005 worden afgerond. Op grond van het advies van de projectgroep is SSR gevraagd in 2005 een dergelijke functiegerichte cursus te ontwikkelen.

5.3 Huisvesting & beveiliging

5.3.1 Ontwikkeling huisvestingsbeleid

De identificatie van projecten gericht op een toename van het huisvestingsvolume vindt plaats mede aan de hand van de 'Benchmark Huisvesting'. Bij de huidige, gematigde personele groei zal er de eerstkomende jaren overigens geen sprake zijn van omvangrijke bouwprogramma's. Op het programma voor 2005 staat de oplevering van het gerechtsgebouw te Haarlem (als laatste project uit de JR-120-periode) en de herhuisvesting van ICTRO. Daarnaast worden de voorbereidingen getroffen van de herhuisvesting van gerecht en parket in tweede aanleg te Amsterdam en de rechtbank Zwolle-Lelystad te Zwolle.

Meer dan voorheen zal planmatig vorm worden gegeven aan vervangingsbeleid. Op die manier wordt de kwaliteit van de huisvesting voor de gerechten bewaakt en gegarandeerd.

Een complete financiële ontvlechting tussen gerechten en OM op het terrein van huisvesting zal tot stand worden gebracht. Niet alleen is het aantal solitair wonende arrondissementsparketten dan toegenomen tot acht, maar ook krijgen de gerechten en de parketten een eigen huurcontract. Doel is de

verhoudingen te verhelderen en administratieve en organisatorische last bij gerechten en parketten te verminderen.

Om toekomstige ontwikkelingen het hoofd te kunnen bieden zal als onderdeel van het programma Bedrijfsvoering in 2005 huisvestingsbeleid voor de Rechtspraak op de langere termijn worden verkend. Hierbij zal onder meer aandacht worden geschonken aan voorraadbeleid, locatiekeuze en huisvestingsvormen en aan de implicaties van de ict voor huisvesting.

5.3.2 Beveiliging gebouwen en informatie

Om te voldoen aan de gegroeide behoefte aan beveiligingsondersteuning bij de gerechten is een beveiligingsambtenaar voor de Rechtspraak aangesteld. De Rechtspraak zal haar beveiligingsbeleid actualiseren. Daarbij zal aandacht worden geschonken aan de personele, fysieke en informatiebeveiliging en zal de verantwoordelijkheidsverdeling tussen 'centraal' en 'decentraal' nader worden uitgewerkt.

Diverse beveiligingsoplossingen worden ingevoerd. Hierbij gaat het op het gebied van informatiebeveiliging om de voorziening voor netwerkbeveiliging, beveiligde communicatie en opslag van informatie, autorisatie van gebruikers en management van digitale identiteit PKI/ROBIN. Daarnaast wordt ter versterking van de fysieke- en informatiebeveiliging een nieuwe RO-kaart ingevoerd (toegangkaart tot gebouwen en later tot computersystemen).

In mei 2003 is het rapport van de werkgroep Beveiliging Gerechtsgebouwen verschenen. Daarin is een serie organisatorische en fysieke, lokaal te treffen maatregelen verwoord die het beveiligingsniveau binnen de gerechten bevorderen.

In het jaar 2004 is de implementatie hiervan lokaal ter hand genomen. In 2005 stelt de Raad een evaluatierapportage op over de genomen maatregelen en zal de voortgang wordt beoordeeld. Daarnaast zal worden gezien of een aanvullend instrumentarium moet worden ontwikkeld.

5.4 Risicobeheersing

In dit jaarplan zijn verschillende doelstellingen geformuleerd. Gedurende het jaar kunnen situaties ontstaan die de realisatie van deze doelstellingen in de weg staan. Getracht is deze risico's vooraf te onderkennen en er zijn maatregelen genomen om het ontstaan van deze gebeurtenissen te voorkomen of de gevolgen ervan zoveel mogelijk in te perken.

Voor een deel kunnen dergelijke risico's via het beleid zelf worden ondervangen, in aanvulling daarop kan een deel van de risico's beheerst worden via de bedrijfsvoering.

Op landelijke niveau zijn de volgende risico's ten aanzien van de bedrijfsvoering geïdentificeerd.

Ict-afhankelijkheid

Met name ict-afhankelijkheid wordt als een risico gezien. De Rechtspraak is in de afhandeling van zaken in toenemende mate afhankelijk van automatisering en derhalve van de procesondersteunende systemen. De ondersteuning van de rechtspraak ten aanzien van automatisering is belegd bij de ICTRO. De ingezette reorganisatie vindt bij ICTRO plaats, terwijl 'de verkoop doorgaat'. Ook dit brengt risico's met zich mee. Maatregelen die zijn genomen om de risico's te beperken zijn:

- faseren van vervanging van primair processystemen (ReIS en GPS);
- continueren van het onderhoud op bestaande systemen (BERBER);
- het splitsen van ReIS 1 en ReIS 2 (zie paragraaf 4.2);
- door de ICTRO zijn maatregelen genomen om de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen.

Daarnaast vormen ook de invoering van het baten- en lastenstelsel en het feit dat het OM voornemens is een reorganisatie door te voeren een risico.

Invoering baten- en lastenstelsel

In 2005 zal blijken in hoeverre de gerechten en de Raad voldoende zijn voorbereid op het hanteren van het baten- en lastenstelsel. Daarnaast zijn met de Minister nieuwe afspraken gemaakt over de wijze van bekostiging. In de afspraken (vastgelegd in onder meer het Besluit Financiering Rechtspraak) zijn maatregelen genomen om deze risico's af te dekken.

Het OM Verandert

De ontwikkelingen bij het OM de Rechtspraak als een risico in, omdat er nog vragen zijn omtrent de uitwerking hiervan op het primair proces van de Rechtspraak en op gebieden als huisvesting en personeel. In overleg met het OM worden deze gevolgen in kaart gebracht en besproken.

6 Sectoren

In dit hoofdstuk wordt de beoogde productie 2005 per sector weergegeven. De beoogde productie wordt in onderstaande tabellen afgezet tegen de bestuursafspraken met de gerechten van 2004. De productieafspraken voor 2005 met de Minister zoals die zijn opgenomen in onderstaande tabellen zijn gemaakt op basis van de instroomprognoses van eind 2003. Deze productieafspraken zijn gebaseerd op de destijds geprognosticeerde groei van de instroom voor 2005.

Inmiddels zijn de instroomprognoses op grond van de instroomcijfers over de eerste acht maanden van 2004 naar boven bijgesteld. Deze bijstelling is verwerkt in het begrotingsvoorstel 2006 van de Raad aan de Minister van justitie. Daarbij is ook een bijstelling over het jaar 2005 voorgesteld. Deze bijstelling is nog niet in het jaarplan verwerkt, omdat hierover nog met de Minister moet worden gesproken.

In dit hoofdstuk wordt ook kort ingegaan op de sectorprogramma's van de diverse sectoren. Alle drie de sectorprogramma's kennen projecten over kwaliteit, werkprocessen en ict. Deze projecten zijn in paragraaf 2.2 en hoofdstuk 4 (paragrafen 4.1, 4.2 en 4.3) aan de orde gekomen en worden hieronder niet meer aan de orde gesteld. Wel wordt gewezen op enkele specifieke IT-gerelateerde pilots. Tot slot worden de sectorspecifieke ontwikkelingen - voor zover die nog niet in voorgaande hoofdstukken en de sectorprogramma's zijn opgenomen - weergegeven.

6.1 Sector straf

6.1.1 Productie 2005

Productie rechtbanken	Bestuursafpraak	Afspraak Minister
Productgroep Straf	2004	2005
In aantallen producten	246.526	256.937
	100%	104%

Productie gerechtshoven	Bestuursafpraak	Afspraak Minister
Productgroep Straf	2004	2005
In aantallen producten	34.537	38.411
	100%	111%

6.1.2 Sectorprogramma Straf

Een speerpunt van het sectorprogramma is de verbetering van de afstemming tussen OM en Rechtspraak. Betere afstemming kan de efficiency in de strafrechtketen verhogen. In dit verband wordt gewerkt aan een landelijk aanhoudingenprotocol en een uniform convenant ten aanzien van de productieafspraken tussen gerechten en parketten. Ook wordt bezien op welke wijze de plannings van OM en Rechtspraak beter op elkaar kunnen worden afgestemd. In dit zelfde kader past het overleg op welke wijze de Rechtspraak dient te reageren op het veranderingsprogramma Het OM Verandert. Samen met het landelijk overleg voorzitters strafsectoren worden de gevolgen voor de praktijk van de wettelijke bepalingen rond het spreekrecht van slachtoffers ter zitting geïnventariseerd. Daarbij wordt ment name aandacht besteed aan de effecten van deze wetgeving op aanhoudingen en doorlooptijden. Daarnaast worden de gevolgen rond telehoren voor de praktijk in de strafsectoren geïnventariseerd. De strafsectoren krijgen de beschikking over voorstellen/protocollen voor de wijze waarop kan worden

omgegaan met telehoren. Al deze producten worden in 2005 door het sectorprogramma opgeleverd en geïmplementeerd door de gerechten.

Wat betreft de ict-ondersteuning van de strafsectoren is reeds gewezen op de invoering van GPS, waarmee in 2005 wordt begonnen. Daarnaast worden er in 2005 bouwstenen voor vonnissen (Wizards) ontwikkeld. Doel van deze Wizards is het bevorderen van de rechtseenheid en doelmatigheid.

6.1.3 Overige ontwikkelingen sector straf

Veiligheidsprogramma

De Rechtspraak blijft betrokken bij de werkzaamheden van diverse departementale werkgroepen, die in het kader van het programma Modernisering Sanctietoepassing, nieuw beleid en wetgeving ontwikkelen op het gebied van de sanctietoepassing. Het betreft allereerst beleid en wetgeving met betrekking tot de ontwikkeling van nieuwe vormen van sanctietoepassing zoals elektronische detentie. Daarnaast betreft het de ontwikkeling van nieuwe wijzen van tenuitvoerlegging van reeds bestaande sanctiemodaliteiten. Ten slotte gaat het om de regelingen die verband houden met nieuwe wijzen van sanctieoplegging zoals de OM-beschikking en de bestuurlijke boete.

Landelijk Coördinatiecentrum Megazaken

Het Landelijk Coördinatiecentrum Megazaken⁷ (LCM) brengt alle aangebrachte megazaken in kaart en bepaalt in overleg met de OM-coördinator megazaken en de desbetreffende sectorvoorzitters welke rechtbank welke zaak behandelt, opdat megazaken niet eenzijdig bij een beperkt aantal rechtbanken terechtkomen. Nadat op 1 juli 2004 de wijziging van het Besluit nevenvestigings- en nevenzittingsplaatsen in werking is getreden, kan het LCM zaken aan een andere rechtbank toedelen dan de volgens het Wetboek van Strafvordering bevoegde rechtbank. Dit jaar is het eerste jaar dat het LCM volledig zal kunnen werken. Het is tevens het eerste jaar waarin megastrafzaken apart worden gefinancierd.

Commissie Verbetervoorstellen

De Rechtspraak zal vanaf 1 januari 2005 de vier wetsvoorstellen⁸ die tot stand kwamen naar aanleiding van advies van de commissie Verbetervoorstellen, implementeren. Dit zal belangrijke aanpassingen in de organisatie en de werkwijze van de gerechten vergen.

⁷ Een megazaak is een strafrechtelijk dossier dat 30 of meer zittingsuren meervoudige kamer vergt.

⁸ a) Wet van 10 november 2004 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering in verband met inbeslagneming en doorzoeking door de rechter-commissaris
b) Wet van 10 november 2004 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering houdende enkele wijzigingen in de regeling van de voorlopige hechtenis
c) Wet van 10 november 2004 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering, het Wetboek van Strafrecht en de Wet op de rechterlijke organisatie in verband met het horen van getuigen en enkele verwante onderwerpen
d) Wet van 10 november 2004 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering strekkende tot aanpassing van de eisen te stellen aan de motivering van de bewezenverklaring bij een bekende verdachte

6.2 Sector civiel

6.2.1 Productie 2005

Rechtbanken

Productie rechtbanken	Bestuursafpraak	Afspraak Minister
Productgroep Civiel	2004	2005
In aantallen producten	234.959*	235.386*
	100%	100%

* excl. akten en verklaringen

Hoven

Productie gerechtshoven	Bestuursafpraak	Afspraak Minister
Productgroep Civiel	2004	2005
In aantallen producten	11.177	11.928
	100%	107%

6.2.2 Sectorprogramma Civiel

Versterking van de regie van de rechter is een belangrijke doelstelling van het sectorprogramma Civiel (zie paragraaf 3.3). In 2005 wordt een handleiding voor de procesgang na de conclusie van antwoord geïntroduceerd. Tevens zal in 2005 een handleiding voor de inrichting van het deskundigenonderzoek zijn ontwikkeld. De handleiding voor de bewijslevering van het getuigenbewijs is gereed en zal in 2005 in vijf civiele sectoren alsmede in een kantonsector van de rechtbanken als pilot worden uitgezet. Het projectteam is met een delegatie van de Orde van Advocaten in gesprek over een instructie voor de wijze waarop de dagvaarding en de conclusie van antwoord dienen te worden ingericht.

Verder onderzoekt het sectorprogramma de organisatorische gevolgen van de voorziene afschaffing van het verplicht procuraat. In 2005 start ter zake een vooronderzoek. Om deze gevolgen op te kunnen vangen zijn flankerende maatregelen nodig waaronder elektronisch berichtenverkeer, oprichting van een landelijk advocatentableau (LAT/BAR) en de herziening van het griffierechtstelsel.

De ontwikkeling van Wizards (bouwstenen voor vonnissen) is in de civiele sectoren verder voortgeschreden dan in de andere sectoren. In 2005 worden de Wizards in pilots getest. Daarnaast start in 2005 vooronderzoek naar de (on)mogelijkheden van de toepasbaarheid van (ict-)vernieuwingen voor het civiele werkproces. Het betreft met name de onderwerpen elektronisch berichtenverkeer, ketenintegratie en digitaal dossier. Het vooronderzoek geschiedt in nauwe samenwerking met de gerechten. Medio 2005 zal een rapport met aanbevelingen worden opgeleverd. In 2005 start de pilot insolventiedossier (een documentmanagementsysteem) en de pilot gestructureerde documenten echtscheidingsprocedure (door middel van een gestructureerd woordformulier op internet wordt informatie door de advocaten aangeleverd).

Het project Geldvordering *online* wordt binnen het sectorprogramma Civiel uitgevoerd. Omdat dit project nu hoofdzakelijk betrekking heeft op de sector kanton komt het in het volgende hoofdstuk aan de orde (zie paragraaf 6.3.2).

6.2.3 Overige ontwikkelingen sector civiel

Fundamentele herbezinning burgerlijk procesrecht

Naar verwachting zal de door de Minister van Justitie ingestelde commissie Fundamentele herbezinning Nederlands burgerlijk procesrecht in 2005 haar eindrapport uitbrengen. De Raad zal de Minister over dat rapport adviseren.

Voorafgaand aan de oplevering van het eindrapport houdt de Rechtspraak intensief contact met de commissie. Zo zijn er contacten tussen het sectorprogramma Civiel en de commissie en heeft een vertegenwoordiger van de Raad zitting in de begeleidingscommissie van het fundamentele herbezinningsproject. De commissie heeft in haar voortgangsrapportage aan de Minister aangegeven dat in de afsluitende fase van het project de rechtspraak zal worden geconsulteerd.

Commissie Verbetervoorstellen civiel

In 2004 heeft de commissie Verbetervoorstellen haar eindrapport aangeboden. Drie verbetervoorstellen zijn inmiddels in een wetsvoorstel⁹ opgenomen. De verbetervoorstellen tonen deels overlap met de voorstellen van de commissie Fundamentele herbezinning Nederlands burgerlijk procesrecht. De commissie betreft deze verbetervoorstellen bij het opstellen van het eindrapport. Vervolgens laat de Minister weten of hij deze verbetervoorstellen overneemt.

De uitvoering van de verbetervoorstellen gericht op de eigen organisatie zal voor een groot deel in de eerste helft van 2005 zijn beslag krijgen. Een groot deel van de verbetervoorstellen (zoals het bevorderen van het gebruik van schriftelijke getuigenverklaringen en de mogelijkheid om direct ter zitting uitspraak te doen) wordt via de projecten in het sectorprogramma Civiel verder uitgewerkt.

Europese Executoriale Titel

Op 1 januari 2006 treedt de Europese Executoriale Titel (de EET) in werking. Met een EET wordt de tenuitvoerlegging van een vonnis in een andere EU-lidstaat mogelijk zonder dat daarvoor verlof gevraagd moet worden in de andere staat (exequatur). De EET dient als alternatief voor de exequatur voor beslissingen over onbetwiste geldvorderingen. Het staat een schuldeiser in beginsel vrij of hij kiest voor een exequatur of EET. Het is op voorhand moeilijk in te schatten in welke mate schuldeisers de gerechten zullen verzoeken een EET af te geven. De uitvoeringsregelgeving komt in de loop van 2005 gereed. De gerechten zullen zich het komend jaar voorbereiden op de EET.

⁹ Wetsvoorstel aanpassing Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en enkele andere wetten in verband met het nieuwe procesrecht (Kamerstukken 28 863)

6.3 Sector kanton

6.3.1 Productie 2005

Productie rechtbanken	Bestuursafspraken	Afspraak Minister
Productgroep Kanton	2004	2005
In aantallen producten	866.856	905.630
	100%	104%

6.3.2 Ontwikkelingen sector kanton

De sector kanton participeert in het sectorprogramma Civiel. De ontwikkelingen uit dit programma zijn dan ook van toepassing op deze sector.

DAG-zaken

De instroom van schuldvorderingen is de afgelopen jaren sterk gestegen. Gedreven door de omstandigheid dat een deurwaarderskantoor aankondigde dat het binnen enkele maanden 15.000 zaken extra aan zou gaan leveren als gevolg van een contract met een telecomaandbieder, heeft de kantonsector van de rechtbank Amsterdam een systeem met digitale aanlevering van gegevens op cd-rom ontwikkeld. Hiermee kan de verwerking van zaken aanzienlijk worden vereenvoudigd. Men noemt deze categorie zaken van in beginsel één schuldeiser de DAG-zaken (Digitaal Aangeleverde Geldvordering).

De vereenvoudiging bestaat hieruit dat het deurwaarderskantoor de voor het vonnis relevante zaaksgegevens aanlevert op een cd-rom volgens een afgesproken format. Hiermee wordt het administratief voorbereiden van de zaken in sterke mate vereenvoudigd. De voordelen zijn zowel voor de sector kanton als voor het deurwaarderskantoor.

Deze ontwikkeling heeft geleid tot innovatie van de gehele verwerking. Aangezien ongeveer 80 procent van dit type zaken bij verstek wordt afgedaan, is de voorbereiding op het afdoen van verstekzaken gericht en niet op de contradictoire zaken. Dit heeft geleid tot een werkwijze waarin reeds voor de zitting een concept verstekvonnis klaar ligt, dat vergezeld van de originele dagvaarding op zitting wordt gebracht. Nadat verstek blijkt, kan het (digitaal ondertekende) vonnis nog dezelfde dag worden uitgesproken. Inmiddels hebben ook de sectoren kanton van de rechtbanken Den Haag, Arnhem en Utrecht deze wijze van werken overgenomen. In 2005 wordt bezien bij welke rechtbanken deze werkwijze nog meer kan worden ingevoerd.

Geldvordering online

Dit project van het sectorprogramma Civiel gaat verder op basis van de werkwijze met DAG-zaken. Bij DAG-zaken zijn het zaken van één eiser, terwijl met Geldvordering *online* een nieuwe wijze van procederen wordt geïntroduceerd voor zaken van de doelgroep particulieren, zelfstandigen zonder personeel en kleinbedrijf. De doelstelling van dit project is tweeledig. In het project wordt het via internet indienen van een geldvordering bij wijze van dienstverlening aan de justitiabelen gerealiseerd. Ook wordt de geautomatiseerde verwerking van zaken verder uitgebouwd.

In 2006 wordt de website gelanceerd waarop een schuldeiser, na uitgebreide informatie te hebben gegeven, de opdracht kan verstrekken aan een gerechtsdeurwaarder tot het betekenen van een

dagvaarding en het aanbrengen bij de bevoegde rechtbank. Het gewenste effect voor de rechtspraak is dat de dienstverlening verbetert. Bovendien zal dit leiden tot verlaging van de werklast, omdat door het elektronisch aanleveren het overtypen van zaakgegevens wordt beperkt. Voorts loopt de rechtspraak met deze voorziening vooruit op het in werking treden van de verordening Europees betalingsbevel, waarin men rechtstreeks bij de rechtspraak een geldvordering kan indienen. Het verwachte effect is dat dit op termijn ook een gunstige uitwerking heeft op de kosten voor het Nederlands bedrijfsleven. In 2005 is de eerste stap dat deurwaarders hun vorderingen online aanhangig kunnen maken.

6.4 Sector bestuur

6.4.1 Productie 2005

Rechtbanken

Productie rechtbanken	Bestuursafpraak	Afspraak Minister
Productgroep bestuur overig	2004	2005
In aantallen producten	46.104	48.611
	100%	105%

Productie rechtbanken	Bestuursafpraak	Afspraak Minister
Productgroep vreemdelingenzaken	2004	2005
In aantallen producten	87.695	72.409
	100%	83%

Productie rechtbanken	Bestuursafpraak	Afspraak Minister
Productgroep belasting	2004	2005
In aantallen producten	n.v.t.	18.596
		100%

Gerechtshoven

Productie gerechtshoven	Bestuursafpraak	Afspraak Minister
Productgroep belasting	2004	2005
In aantallen producten	16.955	13.600
	100%	80%

Productie CRvB	Bestuursafpraak	Afspraak Minister
Productgroep CRvB	2004	2005
In aantallen producten	7.043	7.043
	100%	100%

Productie CBb	Bestuursafpraak	Afspraak Minister
Productgroep CBb	2004	2005
In aantallen producten	1.460	1.420
	100%	97%

6.4.2 Sectorprogramma Bestuur

Naast de in de inleiding genoemde projecten, wordt er in 2005, evenals eerder voor de civiele en de strafsectoren, voor de bestuurssectoren een commissie ingesteld die tot taak heeft orthodoxe dan wel onorthodoxe voorstellen te doen voor verbetering van de bestuursrechtelijke procesgang. Hieronder moeten ook de organisatie en logistiek worden begrepen. De voorstellen kunnen zich richten tot de wetgever alsmede tot de eigen organisatie. Rechters en gerechtsambtenaren afkomstig uit de bestuurssectoren van de rechtbanken, het College van Beroep voor het bedrijfsleven en de Centrale Raad van Beroep worden benaderd voor deze commissie.

Verder richt het sectorprogramma zich op organisatorische aspecten van de bestuursrechtspraak. Zo wordt de opzet van een kenniscentrum onderzocht. Hiertoe wordt een gebruikersonderzoek uitgevoerd, waarvan de resultaten omstreeks februari 2005 beschikbaar zullen zijn. Voor de zomer zullen voorstellen worden gedaan. Het kenniscentrum zal deel uitmaken van een op te richten landelijk stafbureau voor de bestuurssectoren (zie paragraaf 2.2).

In het kader van de discussie over concentratie en specialisatie (zie paragraaf 3.4) zal een visie op concentratie van bestuursrechtspraak worden geformuleerd. Ter zake worden ook experimenten uitgevoerd. Ten slotte worden op IT-terrein, vooruitlopend op ReIS, experimenten ten aanzien van elektronisch berichtenverkeer met procespartijen uitgevoerd en wordt begonnen met het ontwikkelen van Wizards.

6.4.3 Overige ontwikkelingen sector bestuur

Belastingrechtspraak in twee feitelijke instanties

In verband met de invoering van de belastingrechtspraak in twee feitelijke instanties hebben de hoven dit jaar en mogelijk deels in 2006 te maken met de afbouw van voorraden van zaken. Eind 2005 zullen naar verwachting de eerste appèlzaken binnenstromen. De budgetten en formaties van de hoven worden op termijn afgebouwd in verband met de geleidelijke vermindering van de productie. Voor de rechtbanken is 2005 een opstartjaar. Gezien de startfase zullen de instroom en productieontwikkelingen in 2005 nauwgezet worden gevolgd. De rechtbanken zullen bij de opbouw van de formaties zoveel mogelijk rekening houden met de ontwikkelingen bij de vreemdelingenkamers.

Vreemdelingenrechtspraak

De meest recente meerjarige prognose voor de vreemdelingenketen laat in 2005 een verhoging van de eerder geprognosticeerde instroom zien ten opzichte van de productieaantallen die zijn afgesproken met de Minister van Justitie in de begroting 2005. Het betreft hier met name een hoger aantal bewaringszaken dan verwacht was.

De meest actuele productieprognose ligt overigens nog altijd beduidend lager dan het niveau van de jaren 2003 en 2004. In meerjarig perspectief is voor de vreemdelingenkamers dan ook een afbouwscenario vastgesteld.

Bezien wordt of de normale (ijzeren) werkvoorraad bij de vreemdelingenkamers, die thans gelijk is aan de hoeveelheid zaken die in een half jaar instroomt, teruggebracht kan worden. In de loop van 2005 zal hierover meer duidelijkheid komen.

7 Financiën voor de Rechtspraak 2005

Vanaf 1 januari 2005 voert de Rechtspraak het baten-lastenstelsel als begrotingsstelsel, in plaats van het kas-verplichtingenstelsel. In het baten-lastenstelsel worden de gemaakte kosten gekoppeld aan prestaties (i.c. Lamicie-productie: uitspraken en overige afdoeningen) en de kosten worden geboekt op het moment dat die prestaties worden geleverd. In samenhang met een resultaatgericht besturingsmodel biedt het baten-lastenstelsel de mogelijkheid om de Rechtspraak te sturen en te bekostigen op basis van de daadwerkelijke prestaties die worden geleverd. Na afloop van een jaar wordt de meer- of minderproductie met de gerechten en de Minister afgerekend. Hiervoor wordt een egalisatierekening gebruikt. De egalisatierekening wordt door het Ministerie van Justitie gevuld met eenmalig een bedrag van € 21,9 mln. Daarnaast stort de Rechtspraak in 2005 een doelmatigheidsbijdrage van 1% (€ 7,2 mln.) in de egalisatierekening. In 2006 zal een doelmatigheidsbijdrage van 2% (€ 14,4 mln.) door de Rechtspraak in de egalisatierekening worden gestort.

Het baten-lastenstelsel biedt de Rechtspraak de mogelijkheid om - tot bepaalde hoogte - exploitatiereserves te vormen waarmee risico's in de bedrijfsvoering kunnen worden opgevangen. Het Ministerie van Justitie stort in 2005 als buffer voor toekomstige exploitatierisico's een bedrag ter grootte van 1% van de bijdrage aan de Rechtspraak (€ 7.5 mln) in het eigen vermogen van de Rechtspraak. Daarnaast wordt uit de eindejaarsmarge 2004 van de rechtspraak 1% van het totale budget (wederom € 7.5 mln) gestort.

De invoering van het nieuwe bekostigingssysteem is vastgelegd in het besluit Financiering Rechtspraak 2005 die in 2005 in werking treedt. In deze AMvB is de bekostigingsrelatie tussen het Ministerie van Justitie en de Rechtspraak vastgelegd. In de AMvB is tevens vastgelegd dat bij budgettoekenning aan de Rechtspraak de door de Raad opgestelde begroting het uitgangspunt is. De Minister kan hier beargumenteerd van afwijken. Daarnaast is vastgelegd dat meer dan afgesproken productie extra budget oplevert. Bij minderproductie dient budget te worden ingeleverd.

In het nieuwe bekostigingssysteem wordt de Rechtspraak bekostigd op een zo integraal mogelijke kostprijs per lamicieproduct. In deze kostprijs zijn componenten opgenomen voor opleiding, automatisering, innovatie, bureau Raad en een deel van de huisvestingskosten. Alleen voor gerechtskosten, megazaken en bijzondere kamers worden aparte bijdragen toegekend. Deze zijn in de AMvB aangeduid als 'overige uitgaven'. Voor elke productgroep geldt een bepaalde prijs per afgehandelde zaak. De prijs van een zaak zal elke drie jaar opnieuw worden geijkt en vastgesteld. Bij deze herijking maken de Raad en de Minister van Justitie afwegingen over doelmatigheid en kwaliteit. Ten grondslag aan de afwegingen liggen gegevens over de gerealiseerde prijs in de afgelopen periode, wijzigingen in de assortimentsmix¹⁰, de uitkomsten van tijdschrijfonderzoeken en informatie uit het kwaliteitssysteem van de Rechtspraak.

In 2005 zijn de productprijzen en de daarbij behorende minutentarieven per gerecht verschillend. De rechtspraak wil uiteindelijk eind 2006 de relatieve scheefgroei tussen de gerechten hebben weggewerkt. Dit betekent dat met ingang van 2007 de gerechten voor de gehele Lamicie-productie in principe worden gefinancierd op basis van minutentarieven die voor alle gerechten gelijk zijn. Bij uitzondering is er ruimte om bij achterblijvende gerechten hiervan tijdelijk af te wijken en meerjarige afspraken te maken om te zorgen dat het achterblijvende gerecht toegroeit naar het gemiddelde. Hierbij is sprake van maatwerk en transparantie.

¹⁰ Assortimentsmix is een afgesproken samenstelling van soorten zaken (licht en zwaar) binnen een productgroep.

Verschillen in productgroepprijzen tussen gerechten op grond van een afwijkend minutentariaf kunnen met ingang van 2007 niet meer voorkomen. Op deze wijze werkt de rechtspraak in twee jaar de verschillen tussen gerechten (relatieve scheefgroei) weg conform de afspraak met het Ministerie van Justitie.

Overzicht prijs en hoeveelhedaafspraken per productgroep 2005

Productgroep	Productie aantallen	Tarieven 2005-2007* (bedragen x € 1,-)	Totalen op basis van p*q	
Gerechtshoven				
Civiel	11.928	3.525,30	42.049.778	
Straf	38.411	1.216,10	46.711.617	
Belasting	13.600	1.022,74	13.909.264	
				102.670.660
Rechtbanken				
Civiel	235.386	759,47	178.768.605	
Straf	256.937	577,84	148.468.476	
Bestuur	48.611	1.652,09	80.309.747	
Vreemdelingen	72.409	964,67	69.850.790	
Kanton	905.630	121,40	109.943.482	
Belasting	18.596	1.022,74	19.018.873	
				606.359.974
CRvB	7.043	2.790,14	19.650.956	19.650.956
CBb				

'Niet lamicie-producten'	Lump-sum bijdrage (bedragen x € 1,-)	
Bijzondere kamers		
Megazaken		
Tuchtrecht		
Commissies van toezicht		
Subtotaal	25.993.756	
CBb	4.440.361	
Gerechtskosten	6.582.000	
Totale bijdrage 'Niet-lamicie'		37.016.117

Totale begroting Lamicie en niet Lamicie	765.697.706
Totaal budgettair kader vastgelegd in begroting 2005	761.192.000
Nog te financieren Commissies van Toezicht en Medisch tuchtcollege	2.562.000
Compensatie rentekosten (3,12% van 62.330.000)	1.944.696

Totaal budgettair kader

Het totaal budgettair kader voor 2005 is in onderstaande tabel weergegeven.

Budgettair kader 2005 (bedragen x € 1.000)	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007</u>	<u>2008</u>	<u>2009</u>
	761.195	747.612	735.593	734.061	734.061

Besteding beschikbare middelen rechtspraak (bedragen x € 1.000)

	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007</u>	<u>2008</u>	<u>2009</u>
1. Gerechten	542.219	544.209	528.350	526.668	526.668
2. Gerechtskosten	6.900	6.900	6.900	6.900	6.900
3. Landelijke diensten	17.218	17.218	17.218	17.218	17.218
4. Bureau Raad	16.908	16.087	16.190	16.642	16.642
5. Programma- en projectbudgetten	177.947	163.199	166.935	166.633	166.633
Totale bestedingen	761.192	747.612	735.593	734.061	734.061

Bijlage 1

Geplande vernieuwing en verbetering van het rechtspreken

Wat	Wanneer Tentatief	Beoogd effect
Algemeen		
Doorverwijsvoorziening mediation	2005	Geschillenbeslechting op maat
Uniformering werkprocessen o.b.v. best practice in alle sectoren	2005/2006	Bevorderen rechtseenheid, verkorten doorlooptijden, vergroten doelmatigheid
Invoering landelijke klachtenregistratie	2005	Verbeteren borging integriteit, verbeteren dienstverlening
Civil		
Stroomlijnen en automatiseren civiele kantonprocedure: geldvordering on line voor deurwaarders geldvordering <i>online</i> voor burger en bedrijfsleven	2005/2006	Verkorten doorlooptijden, verbeteren toegang tot het recht
Versterken en uniformeren regiefunctie rechter, o.a. door handleiding procesgang na conclusie van antwoord, handleiding bewijslevering, i.h.b. inrichting getuigenverhoor, handleiding inrichting deskundigenonderzoek, instructie dagvaarding en conclusie van antwoord	2005	Verkorten doorlooptijden, vergroten doelmatigheid, uniformering procedure
Ontwikkelen landelijke referentiemodellen voor werkprocessen	2005	Bevorderen rechtseenheid, verkorten doorlooptijd, vergroten doelmatigheid
Bouwstenen voor vonnissen (Wizardsystemen)	2005	Bevorderen rechtseenheid, bevorderen doelmatigheid
Diverse registers toegankelijk via rechtspraak.nl: curatele register, faillissementsregister, advocatentableau (ook nodig voor afschaffen procureaat)		Verbeteren toegang
Ontwikkelen deskundigenindex	2005	Verkorting doorlooptijden
Straf		
Invoeren landelijk aanhoudingen protocol	2005	Vergroting doelmatigheid, verkorting doorlooptijden
Beschikbaarheid uniforme werkprocessen	2005	Bevorderen rechtseenheid, verkorten doorlooptijd, vergroten doelmatigheid
Invoeren uniform convenant gerecht - parket	2005	Vergroten doelmatigheid door betere afstemming capaciteit
Nauwkeuriger afstemming planning met OM	2005-2006	Vergroting doelmatigheid, verkorting doorlooptijden
Elektronisch berichtenverkeer	2005-2006	Verbeteren toegang, partijen in staat stellen gemakkelijker te voldoen aan eisen
Bouwstenen voor vonnissen	2005	Bevorderen rechtseenheid, bevorderen

(Wizardsystemen)		doelmatigheid
Functioneren Landelijk Coördinatiecentrum Megazaken	2005	Verkorten doorlooptijden, vergroten doelmatigheid
Bestuur		
Invoering belastingrechtspraak in twee feitelijke instanties	2005	Vergroten rechtsbescherming
Ontwikkelen referentiemodellen werkprocessen	2005	Bevorderen rechtseenheid, verkorten doorlooptijd, vergroten doelmatigheid
Nieuwe versie Procesregeling bestuursrecht	2005	Bevorderen rechtseenheid, verkorten doorlooptijd, vergroten doelmatigheid
Afstemming Procesregeling bestuursrecht met Procesregeling vreemdelingenkamers	2005	Bevorderen rechtseenheid, verkorten doorlooptijd, vergroten doelmatigheid
Implementatie modelstatuut sectoren bestuursrecht	2005	Vergroten transparantie, impulsen voor verbetering en vernieuwing
Bouwstenen voor vonnissen (wizardsystemen)	2005	Bevorderen rechtseenheid, bevorderen doelmatigheid

Geplande randvoorwaardelijke vernieuwingen

Wat	Wanneer	Beoogd effect
Algemeen		
Invoeren kwaliteitssysteem, Inclusief jaarlijkse rapportage	2008 Eerste keer 2004	Vergroten transparantie, impulsen voor verbetering en vernieuwing
Klantwaardering en periodiek visitatierapport	Eerste keer 2005	
Vaststellen set kengetallen en prestatie-indicatoren	2005	Vergroten transparantie
Verbeteren beschikbaarheid, toegankelijkheid en betrouwbaarheid van informatievoorziening over de Rechtspraak	2006	Vergroten transparantie, betere dienstverlening (o.a. voor wetenschappelijk onderzoek), vergroten doelmatigheid
Invoering Landelijk Jurisprudentiecentrum	2005	Bevorderen rechtseenheid en bevorderen deskundigheid
Organisatie		
Ressortelijke samenwerking	2005-2006	Vergroten deskundigheid, vergroten doelmatigheid
Invoering landelijke sectorale staf bureaus	2005	Vergroten deskundigheid, vergroten doelmatigheid, bevorderen rechtseenheid
Internationaal		
Opzetten internationale rechtersopleiding	2005	Bijdragen aan rule of law internationaal
Communicatie		
Intensiveren publieksvoorlichting		Vergroten transparantie
Uitbrengen Rechtstreeks	Met ingang van 2004	Maatschappij beter geïnformeerd over rechtspraak. Grotere externe oriëntatie Rechtspraak

Personeel		
Aanpassen selectieprocedure (selectiecommissies) rechters	2005	Verhogen transparantie en bijdrage aan integriteit en grotere vertegenwoordiging samenleving in selectiecommissies
Bezien benodigde aanpassen werving	2005	Optimaal benaderen allochtonen als potentiële werknemers
Huisvesting		
Verbeteren publieksvoorzieningen		Verbeteren dienstverlening
Financieel		
Invoeren baten-lastenstelsel	2005	Vergroten transparantie
Aanpassen bekostiging	2005	Vergroten transparantie
Ict		
Inwerking treden landelijk rekencentrum	2005	Vergroten doelmatigheid, bedrijfszekerheid
Start invoeren Telehoren	2005	Vergroten doelmatigheid
Vernieuwing primaire processystemen: ReIS en GPS	2006	Vergroten bedrijfszekerheid, creëren platform voor vernieuwing

Bijlage 2

Lijst afkortingen en verklaringen

AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
Bistro	Bureau Internetsystemen en -toepassingen rechterlijke organisatie: ontwikkelt en beheert de internet/intranetvoorzieningen van de rechterlijke organisatie
CBb	College van Beroep voor het bedrijfsleven
CRvB	Centrale Raad van Beroep
DAG	Digitaal Aangeleverde Geldvordering
EBB-procedure	Europese betalingsbevel procedure
EET	Europese Executoriale Titel
EU	Europese Unie
GPS	Geïntegreerd Processysteem Strafrecht: Nieuw, digitaal systeem voor OM en ZM, waarin het papieren strafdossier wordt vervangen door een digitaal dossier. Vervanger van COMPAS
ICTRO	ict-bedrijf rechterlijke organisatie (OM en ZM)
<i>infoRM</i>	informatievoorziening voor de Rechterlijke Macht (Rechtspraak)
Intro	het intranet van de Rechtspraak (veelal ook wel aangeduid als rechterlijke organisatie)
JR-120	Naam bouwprogramma Justitie-RGD, waarmee 120 mln. gulden per jaar beschikbaar kwam voor huisvesting
KBvG	Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders
LAT/BAR	Landelijk advocatentableau
LCM	Landelijk Coördinatiecentrum Megazaken
LOVB	landelijk overleg voorzitters bestuurssectoren
LRC	Landelijk Rekencentrum
MD-programma	Management Development-programma voor de Rechtspraak (doelgroep: huidige en toekomstige leden gerechtsbestuur van gerechten)
MKB	Midden- en kleinbedrijf
NIAS	Nieuw Appèlsysteem Strafzaken (vervanger van IPAS)
OM	openbaar ministerie
PKI	public key infrastructure
Prisma	een landelijke dienst van de rechterlijke organisatie (OM en ZM) ten behoeve van het bevorderen van kwaliteit
ReIS	Rechterlijk Informatiesysteem (civiel en bestuur). ReIS is het basissysteem waarmee de Rechtspraak de huidige systemen CIVIEL, BERBER, NKP en CIRAD en REKEST vervangt.
ROBIN	Rechterlijke Organisatie Beveiliging Informatie en Netwerken
SNG	Stichting Netwerk Gerechtsdeurwaarders
SSR	Studiecentrum Rechtspleging
VIR	Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksoverheid
WOZ	Wet Onroerende Zaaksbelasting